

VERGETEN OOSTENDSE SCHILDERS. V. EUPHROSINE BEERNAERT (vervolg).

Zoals uit voorgaande bijdrage bleek, was Euphrosine BEERNAERT geen "Oostendse" schilderes in de échte zin van het woord : zeker, ze was te Oostende geboren, maar Brussel was het centrum van haar activiteiten. Hierna een paar gegevens waaruit verdere verbondenheid van BEERNAERT met haar geboortestad blijkt :

- Wanneer ze te Oostende verbleef, dan nam ze doorgaans haar intrek in de "Villa Verbist", het prachtige huis van haar neef en nicht op de Oostendse Zeedijk. Zoals we al zegden had ze de villa van een reeks schilderijen voorzien. Het huis is verdwenen, maar we vermoeden dat die schilderijen nog ergens bestaan. We konden ze echter tot nu toe niet terugvinden.

- Samen met Louis DELBOUILLE werd ze in 1894 verkozen als erelid van de "Cercle des Beaux-Arts d'Ostende", de kring die in januari 1894 gesticht werd op initiatief van o.a. James ENSOR en Emile SPILLIAERT. Een delegatie ging de schilderes in haar villa te Elsene opzoeken om haar deze beslissing mee te delen. Tijdens de zomermaanden 1894 nam BEERNAERT met een "Duinen in Zeeland" en een "Te Petersheim" deel aan het Eerste Salon dat door de "Cercle" georganiseerd werd in een speciaal paviljoentje nabij het Kursaal. Op dinsdag 17 juli bezocht Leopold II dat Salon. De organisatoren James ENSOR, Emile SPILLIAERT, Henri PERMEKE & Antoine DUJARDIN en de exposanten Auguste MUSIN en Euphrosine BEERNAERT werden aan de Vorst voorgesteld. In 1895 deed ze weer mee aan het Oostends Salon : ze zond een "Beek in de Ardennen" en een "Op Jersey" in.

- Op 10 augustus 1894 werd BEERNAERT als "effectief lid" van het Antwerps Academisch Corps aangesteld. In de verzamelingen van de Heemkring "De Plate" berust het erediploma dat haar bij die gelegenheid werd overhandigd. Hoe dat éne stuk uit haar archieven bij ons terecht is gekomen is me een raadsel, temeer daar haar archief en dat van haar broer (ook die van zijn ministeries) spoorloos verdwenen lijkt...

- Voor de tombola die Felix BUELENS in het Hôtel de Ville d'Asschendaele op touw zette voor de door een storm getroffen vissersfamilies, stelde BEERNAERT een olieverfschets ter beschikking. De begeleidende brief van de schilderes wordt heden ten dage pieteitsvol bewaard door Felix' zoon Albert BUELENS :

Monsieur,

C'est de tout coeur que je prends part à votre bonne oeuvre en vous envoyant une esquisse pour votre loterie et je vous souhaite tout le succès possible. Vous avez tant de misères à soulager !

Recevez Monsieur

E. Beernaert
Bruxelles, 8bre 1896

Het schilderij werd verworven door de stad Oostende en ging verloren in de brand van mei 1940.

- Kort na Euphrosine's dood zond het Oostends Gemeentebestuur een telegram naar Auguste BEERNAERT om hem mee te delen dat de Albertusstraat in Euphrosine Beernaertstraat zou omgedoopt worden. In hetzelfde jaar begiftigde Auguste Beernaert het Oostendse museum met enkele werken uit zijn zuster's nalatenschap : 3 olieverfschetsen en 2 atelierstukken :

- 205. Landschap
- 206. Landschap
- 207. Scheldeoevers te Burcht
- 208. Duinen te Domburg
- 209. Landschap met beek

en het portret van Euphrosine door Eugène DE BLOCK. (cf. Bulletin Communale de la Ville d'Ostende. Conseil communale d'Ostende. Séance publique du 19 septembre 1901, p. 461). 205, 206 en het portret overleefden de Tweede Wereldoorlog niet.

- In 1890 had de stad al een "Moeras te Schilde" aangekocht voor liefst 12.000 F. De ware toedracht van die aankoop lijkt op zijn minst een onverkwikkelijke zaak te zijn geweest, waarin broer Auguste - steeds op de bres om zijn zus te "pousseren" en haar belangen te verdedigen - een bedenkelijke rol zou hebben gespeeld. (cf. ST.CERE [-Ed. DE CUYPER] ; "A propos de deux monuments à ériger à Ostende". Articles parus dans le Carillon sous la signature de St. Cère, 1925, p. 67).

- Uit het Legaat BRASSEUR had de stad eerder een "Bergengten van de Hoyoux" verworven. In 1967 kocht de stad een "Scheldegezicht" aan. Qua compositie is het fel verwant met een dessus-de-porte uit haar eigen villa. Maar, eerlijk bekend, lijkt het me een uiterst zwak werk te zijn. Dat alles brengt het aantal BEERNAERT's in de Stedelijke verzameling momenteel op 4 (8 vóór de oorlog).

- Oostende zelf dook niet veel op in de thematiek van de schilderes : In 1857 exposeerde ze een "Mariakerke-bij-Oostende" in het Driejaarlijks Salon te Brussel. Uit ca. 1872 dateert een gezicht op het Duinenkerkje (Ver. M. DECLERCK, Oostende, onlangs nog geëxposeerd in de tentoonstelling "Jaar van het Dorp" in het Oostendse Feestpaleis).

X X X X

In volgende openbare verzamelingen wordt werk van E. BEERNAERT bewaard :

Antwerpen, Kon. Museum voor Schone Kunsten

- De heide te Oosterbeek, Gelderland ; 1885 (Inv. Nr. 1.004)
- Moeras in de Kempen, ca 1898 (Inv. nr 1.595)
- De Sluisdeur ; ca 1898 (Inv. nr 1.596).

Brugge, Groeningemuseum

- Weide aan een boszoom bij Domburg ; 1880 (Inv. nr 14)
- Oude eiken op Jersey, ca 1889 (Inv. nr 13)
- Herfstavond. Een moeras bij een bos ; ca. 1893 (Inv. nr 15).

Brussel, Kon. Museum voor Schone Kunsten van België

- Boszoom te Oostkapelle ; 1878
- Vijver te Hingene ; 1886
- Ingangspoort van het klooster te Schilde (was in bruikleen gegeven aan de stad Oostende ; ging verloren in mei 1940). Haar meesterwerk.

Dendermonde, Stadhuis

- Te Westkapelle ; 1882

Elsene, Museum van Schone Kunsten

- Vijver bij Morgenstond ; ca. 1888 (Inv. nr 1)
- In de Kempen ; voor 1898 (Inv. nr 40)
- In de Kempen ; voor 1898 (Inv. nr 41)

Gent, Museum voor Schone Kunsten

- In een Kempisch bos ; 1894 (Inv. nr 1898-G)

Kortrijk, Museum voor Schone Kunsten

- Laar met poel ; 1874 (Inv. nr 90)
- Kempenlandschap ; 1891 (Inv. nr 91)

Leuven - Museum voor Schone Kunsten

- Kempenlandschap ; vóór 1898

Oostende - Museum voor Schone Kunsten

- Landschap met beek ; ca. 1868 (Inv. nr 541)
- Scheldeoever te Burcht ; 1873 (Inv. nr 379)
- De Schelde ; ca. 1873 (Inv. nr 240)
- In de duinen te Domburg ; 1873 (Inv. nr 634)

Spa - Musée de la Ville d'Eau

- Omgeving van Postel ; 1860
- Bosgezicht met rotspartij ; vóór 1889
- Kempenlandschap ; 1891

Brussel - Koninklijke Verzameling

- Scheldeoever te Hoboken ; 1886
- Scheldeoever te Hoboken ; ca. 1886 (Inv. nr 2.713)
- Weide aan een boszoom

Zoals u ziet is BEERNAERT op een indrukwekkende manier vertegenwoordigd in de meeste openbare verzamelingen in ons land. Nergens echter, wordt ook maar één werk van haar uitgehangen : ze steken in de reserves, of hangen in stadhuizen, gerechtshoven, kazernes, politieburelen e.d. Natuurlijk steken ook tientallen, ja enkele honderden werden in privécollecties. Ze zijn zelden te koop op veilingen.

X X X X X

Iconografie van Euphrosine BEERNAERT :

- Charles BRUNIN : portretbuste in marmer (ca. 1881)
(Antwerpen, K.M.S.K.)
- Paul de VIGNE : portretmedaillon in brons (1892)
(Brussel, K.M.S.K. van België)
- Eugène BROERMAN ; E. BEERNAERT in haar atelier (houtskool/1892)
afgedrukt in "Célébrités Nationales" (Antwerpen, 1893)
- Godefroid GUFFENS : portret in olieverf (1898)
Brugge, Groeningemuseum
- anoniem : Auguste & Euphrosine BEERNAERT samen met de gebroeders STEVENS en een kindje
(Brussel, Verzameling SCHOTT)
- Euphrosine BEERNAERT in haar atelier
foto in "L'art", nr 21 van 1901
- Portretfoto in 1888
in "Le Patriote Illustré" van 14 juli 1901
- Portretfoto uit 1892
in "Dietsche Warande", 5, 3, 1892
- foto's van haar atelier en haar salon in haar huis aan de Braambosstraat zijn
bewaard in het Archief voor Hedendaagse Kunst te Brussel.

X X X X X

Voornaamste literatuur :

- P.P. ALBERDINGK-THYM : De kunstenaressen Mej. Euphrosine Beernaert, in "Dietsche Warande", 5, 3, 1892, p. 296-303
- E.L. DE TAEYE : Les artistes belges contemporains. Leur vie - leurs oeuvres - leur place dans l'art, Brussel, 1894-1897
- H. FOUCHE DE HARVEN : Notice sur la famille Van den Abeele et ses alliances, Verviers, s.d.
- N. Hostyn : De paysagiste Euphrosine Beernaert (1831-1901). Haar leven en werk (licenciaatsproefschrift K.U.L.), Leuven, 1976
- H. PAUWELS : Groeningemuseum (catalogus), Brugge, (1960), p. 197
- Ministerie van Nederlandse Cultuur. Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen. Catalogus schilderijen 19de en 20ste eeuw, Antwerpen, (1977), p. 40.

Norbert Hostyn

FOUT.

In het vorige nummer sloop een typfout binnen in het artikel over de schilderes Euphrosine BEERNAERT. Een zin viel weg en wel in de 4de lijn van de 2de alinea op pag. 78/156.

Men leze : "... maar enkel en alleen daaraan dat een straat, de vroegere Albertusstraat haar naam draagt. Euphrosine werd in de Albertusstraat geboren als dochter ...".

N. H.

MICHIEL ZWAENEPOEL.

Een vroeg afsterven ... van Michiel ZWAENEPOEL op 19 sept. j.l. is toch wel het vermelden waard. Als jongen uit een kroostrijk arbeidersgezin, kwam hij 12 oud, als internist-leerling in het O.L.V.College te Oostende.

Zijn volledige loopbaan willen we hier niet beschrijven, hij was bij zijn overlijden W.-Vl.T-sekretaris, en door het schrijven van zeer goede en populaire boekjes, een echte vrijetijds-pionier. Een greep uit zijn boeken : "Landbouw in West-Vlaanderen", zijn bijdragen in "West-Vlaanderen werkt" en de voorbereidende studie van het Gewestplan is alleen bij deskundigen bekend. Wat zijn populaire werken betreft, ze zijn aan iedereen aan te bevelen wegens zijn grondigheid, het vermelden van historische en merkwaardige feiten. Deze zijn : "Groene steden en dorpen" ; "Op zoek naar groen" ; "Wandelgids door West-Vlaanderen" ; "Met de fiets door West-Vlaanderen".

S. IPPEL

TE VEEL ?

Het vorig nummer van "De Plate" bedroeg 30 pagina's. Veel leden waren enthousiast, anderen vonden het te veel, want ze konden dit nummer niet meer in éénmaal uitlezen. "Ja wat is de oplossing ? "of" Wat een hoofdredakteur lijden kan".

We willen U wel beloven in de toekomst zeker geen gewone nummers van méér dan 30 pagina's uit te geven...

O. V.